

Norges vassdrags- og energidirektorat
uttalelse@nve.no

Stavanger, 3.11.2023

Dette brevet sendes på vegne av frivillige organisasjoner i styret i FNF: Birdlife/Norsk Ornitologisk forening avdeling Rogaland, Naturvernforbundet Rogaland, Norges Jeger- og fiskerforbund Rogaland, Norges Speiderforbund Vesterlen Krets, Rogaland KFUK – KFUM Speidere, Stavanger Turistforening og Haugesund Turistforening

Moifjellet vindkraftverk - Planprogram

Høringsuttalelse 202309277

Forum for natur og friluftsliv i Rogaland (FNF, org. Nr. 998 129 028) viser til melding om Moifjellet vindkraftverk og planprogram med forslag til utredningsprogram. FNF er et samarbeidsnettverk bestående av natur- og friluftslivsorganisasjoner i Rogaland. Til sammen representerer vi betydelige allmenne interesser innen naturvern, landskap og friluftsliv.

Hovedinntrykk

Moi- Laksesselafjellet (videre omtalt som Moifjellet) er spesielt. Fjellområdet ligger i dag som en øy med uberørt natur, omgitt av vindkraft. Etter utbyggingen av Høg-Jæren, Stigafjellet, Måkanuten, Tindafjellet, Skurvenuten, Røyrmyna, Skinansfjellet, Gravdalsfjellet og Bjerkreim vindkraftverk er det jærskje og høg-jærskje landskapet i stor grad blitt endret. Nå står Moifjellet sammen med Synesvarden landskapsvernområde igjen med siste rest av sammenhengende urørt natur i denne delen av Rogaland.

Bjerkreim kommune er en av Norges største vindkraftkommuner. Hvis Moifjellet vindkraftverk blir realisert vil over 7% av kommunen være avsatt til vindindustri! Til sammenligning er 6 % av Bjerkreim vernet natur.

I 2012 fikk Shell WindEnergy avslag fra OED om å etablere vindkraftverk på Moi-/Laksesselafjellet, etter klage fra FNF og flere andre. I sin søknad fremholder Statkraft at de skal klare å lage en utbyggingsløsning for Moifjellet vindkraftanlegg der fordelene klart overstiger ulempene, til tross for at de selv skriver at innvendingene fra 2012 som førte til avslag fremdeles er gjeldene.

Den åpenbare endringen mellom de to søknadene er at antall turbiner er redusert fra 48/47 til 40. Dette betyr kortere veianlegg, men samtidig bredere veier, større oppstillingsplasser, større synlighet med mer. I tillegg er planarealet utvidet.

FNF mener at et vindkraftverk på Moifjellet fortsatt vil komme i konflikt med naturverdier, landskap, friluftsliv og inngrepsfrie naturområder, og at kunnskapsgrunnlaget som Olje- og energidepartementet la til grunn i sin omgjøring av NVEs konsesjonsvedtak i 2012 fortsatt er gjeldende og i tillegg styrket. Dette kommer vi tilbake til i vårt framtidige høringsinnspill til en konsesjonssøknad..

Oppdatert kunnskapsgrunnlag

Fylkesdelplanen for vindkraft i Rogaland ble godkjent av Miljøverndepartementet i 2009. I 2019 understreket Rogaland fylkeskommune at planen fremdeles er gyldig. I denne planen er Moifjellet et nei-område. Dette grunngis ved områdets viktighet for rovfugl, større sammenhengende kystlynghei, regionalt viktig friluftslivsområde og større gjenværende område med inngrepsfri natur på Høg-Jæren. Statkraft påpeker at oppdatert kunnskapsgrunnlag og for- og etterundersøkelser nå foreligger uten å presisere nærmere hva som ligger i dette. FNF vil framheve noen av resultatene fra arbeidet med økt kunnskapsgrunnlag:

- Kystlynghei, som er den dominerende naturtypen på store deler av Moifjellet, fikk i 2015 status som utvalgt naturtype. Denne naturtypen, som er vårt eldste kulturlandskap, har opplevd en sterk nedgang i omfang i Europa (80%). Sammen med gjengroing er det endret arealbruk som er den største trusselen for naturtypen. I forarbeidet til forskriften ble vindkraftverk eksplisitt trukket fram som en vesentlig trusselfaktor.
- De omkringliggende vindkraftverkene har omfattende veianlegg. Etter etablering har vi sett at anleggene er større enn det er gitt godkjenning for i MTA-plan. Rogaland Fylkeskommune analyserte Egersund vindkraftverk og fant at arealinngrepet der var tre ganger så stort som godkjent plan.
- Norge skrev i 2022 under på FNs naturavtale. Denne setter naturen i sentrum for samfunnsplanleggingen, også på kommunalt nivå. Den setter også målsetning om 30% vern av all natur og 30% restaurering av ødelagt natur.
 - **FNF forventer derfor at hele arealet som kan bli berørt ved etablering av et anlegg legges til grunn i en konsekvensutredning. I forbindelse med beskrivelse av bredden på veier og endelig areal på rigg- og anleggsplasser bør et også brukes erfaringstall fra omkringliggende vindkraftanlegg.**

Forslag til utredningsprogram

3.18 Landskap

- Høg-Jæren/Synesvarden og Oslandsvatnet ligger i registre for viktige landskap i Rogaland. Førstnevnte ligger også i KULA registeret. Vindkraftverkernes negative påvirkning på landskapsbildet er tydelig beskrevet og det understrekes at flere nye vindkraftanlegg vil være svært destruktivt for landskapets karakter.
- Statkraft hevder at et vindkraftverk på Moifjellet ikke vil være synlig fra bebyggelse, noe vi mener må være en stor feilvurdering. Moifjellet er et ruvende fjellplatå på 400 – 561 moh. På høyeste punkt, Urdalsnipa, står Bjerkreimsenderen på 123 meter. Den er et landemerke som er synlig fra store deler av Sør-Rogaland. Et vindkraftverk på Moifjellet med vindturbiner på inntil 200 meters høyde vil være betydelig mer synlig enn Bjerkreimsenderen over store deler av Rogaland.

FNF ber om at det utarbeides en omfattende synlighets- og landskapsanalyse.

3.19.1 Verneområder

- Plangrensen til vindkraftverket er 3,8 km fra Synesvardenlandscapsvernområde.
FNF ber om at det utredes i hvilken grad verneverdien av Synesvarden blir redusert etter etableringen.

- Moifjellet er også foreslått i verneplanen for Rogaland. Miljødirektoratet har påpekt at det ikke er aktuelt med vindkraftverk i disse områdene.
FNF ber om at det begrunnes hvorfor det bør etableres vindindustri målt opp mot verdien av Moifjellet som et vernet område.

3.19.3 Fugl

På folkemøtet på Vikeså 17/10 ble det vist til at det allerede pågår en del forundersøkelser av de nåværende forekomstene av rovfugl og hubro i det planlagte utbyggingsområdet. Dette er positivt, samtidig som tidshorizonten for disse undersøkelsene fram mot antydte vedtakstidspunkt synes kort. Det er vel kjent at trekkaktiviteten til rovfugl gjennom et område kan variere fra år til år avhengig av vær og vindforhold, og at det kan være vanskelig å fange opp denne variasjonen. Det kan også oppstå feilkilder i dataene hvis det er få observatører og flere aktive trekk-korridorer for rovfugl gjennom området på de beste dagene. Gitt områdets størrelse og topografi, mener vi at rovfugltellinger bare vil gi absolutte minimumstall for det reelle antall fugl som passerer.

Når det gjelder forekomstene av hubro på Moifjellet, er det vår oppfatning at det fremdeles er mangelfull kunnskap om noen av revirene som er lokalisert på sør- og østsiden av fjellet. Det er ønskelig med en bedre kartlegging av disse, og da særlig i randsonen mellom planområdet og de mer lavereliggende fjellsidene rundt.

For rovfuglene, er vi bekymret for sumeffekten av det faktum at det nå er en nesten sammenhengende vindkraftutbygginger i området mellom kyst og hei på vestsiden av E39 gjennom Bjerkreim, og at utbygging også av Moifjellet vil forsterke denne effekten i negativ retning.

Når det gjelder forekomsten av vadefugler og andre bakkehekkende arter på og rundt Moifjellet, er kunnskapen mangelfull. Et av alternativene for tilkomst inn i området (nær Brusaknuten), berører et område hvor det er registrert myrsnipen i hekketiden i løpet av det siste tiåret. Den siste kjente restbestanden av hekkende myrsnipen i Rogaland (ca. 10 par) finnes i Synesvarden landskapsvernområde noen kilometer nordvest for planområdet. Selv om myrsnipe ikke lenger er rødlistet, har restforekomsten av arten på Høg-Jæren en klar forvaltningsmessige relevans innad i Rogaland fylke.

Det er ellers stort sett ukjent om de høyereliggende myrene og moreneryggene i planområdet har betydning for trekkende fugler. Boltit er sett på vårtrekk på morenerygger i Synesvarden landskapsvernområde, og kan også tenkes å mellomlande på de høyeste ryggene opp mot Moifjellet lenger inne. Heilo har en siste restforekomst ut mot Låg-Jæren i Synesvarden landskapsvernområde, og antas også å hekke lenger sørøst rundt Moifjellet.

Ut i fra de overnevnte forhold tilknyttet fugl, vil vi foreslå at følgende bør utredes:

- **Det bør foretas tellinger av rovfugltrekket i flere feltsoner for å fange opp de nåværende variasjonene i trekket tilknyttet tidspunkt og værforhold, og for å få en presis forståelse av de ulike trekk-korridorene og termikkområdene som artene bruker.**
- **Det bør kartlegges bedre hvordan hubroen bruker området, og hvordan hekkerevirene til arten forholder seg til grensene for planområdet nedover mot det lavereliggende terrenget**

- Det bør gjøres en vurdering av sumvirkninger på rovfugltrekket i Bjerkreim som følge av allerede gjennomførte utbygginger, og som følge av ytterligere planlagt utbygging på Moifjellet.
- Det bør foretas en kartlegging av vadefugler og andre bakkehekkende arter i området, og også gjøres registreringer av vadefugler i området under trekket.

3.19.7 Samlet belastning

- Det tidligere foreslåtte anlegget ble planlagt før prinsippet om samlet belastning. **FNF ber om utredning av samlet belastning for Moifjellet vindkraftverk. Det bør minimum gjelde; Stigafjellet, Måkaknuten, Høg-Jæren, Røyrmyra, Gravdal, Skinansfjellet og Bjerkreim vindkraftverk.**
- Vi merker oss at Statkraft har håp om at konsekvensene vil være såpass små at det kan innvilges konsesjon.
- **Håp er fint, men FNF vil presisere at det er føre-var prinsippet som må legges til grunn for en vurdering av konsekvensene for å unngå irreversible miljøskader.**

3.21 Friluftsliv

- FNF forventer at man nytter kunnskapsgrunnlaget fra kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder. I tillegg er området registrert som regionalt friluftslivsområde i Rogaland fylkeskommune sin database. Etter at vindkraftanlegg er bygget i de fleste nærliggende heiområdene, mener vi at verdien av Moifjellet som friluftsområde har økt. Miljødirektoratets veileder M-1941 er et godt utgangspunkt for utredning av tema friluftsliv. Denne bør nyttas. **FNF ber at temaet friluftsliv må utredes sett i sammenheng med at nærliggende heiområder har blitt industriområder for vindkraft.**

3.22 Klimagass

- Det er bra at myr trekkes frem som utredningspunkt. I databasen til Kilden er det registrert flere større myrer over Moifjellet-plataet. Disse har ukjent dybde. Vi stiller oss derfor undrende til at Statkraft allerede nå kan påstå at vindkraftverket vil ha en positiv klimagassnytte. Vi ønsker også å påpeke at områdene med fukthei i planområde kan inneholde større karbonlager enn myrene. **FNF forventer en grundig utredning av klimagassutslipp for hele livsløpet til anlegget inklusive beregninger for utslipp fra ødelagte myrer.**

5.2.15 Naturtyper og vegetasjon

- **FNF har følgende innspill til utredningene:**
 - o Det er en hel rekke arter knyttet til kystlynghei som må kartlegges. Herunder fagerperikum, kystmyrklegg, heiblagjør, heitorvmose og augnetrøst.
 - o Det må avklares og skilles om det finnes atlantisk høgmyr (EN, sterkt truet) og terrengdekkende myr (VU, sårbar) i området.

Kystlynghei

- Det er registrert kystlynghei i tilnærmet hele planområdet. Kystlynghei er det eldste kulturlandskapet i landet, og Sør-Rogaland har noen av de største forekomstene som er igjen. Både av landskapsinteresser, for naturverdier og for tradisjonelt jordbruk er det svært viktig å ivareta de store gjenværende områdene med kystlynghei i mest mulig intakt form.

Dette gjelder både i nasjonal, men også internasjonal sammenheng. Vi vil derfor understreke viktigheten av å utrede vindkraftverkets påvirkning på denne svært viktige, men truede naturtypen som Norge har et spesielt ansvar å ta vare på.

FNF ber om at konsekvensene for kystlynghei utredes grundig.

Teknologi

- I meldingen blir det lagt frem at oppdatert utbyggingsløsning vil gjøre det mulig for Statkraft å bygge ut vindkraftverket. Under folkemøtet i Vikeså 17.10.2023 ble det flere ganger nevnt av prosjektleder Andreas Stokke at ny teknologi var en del av denne utbyggingsløsningen. På direkte spørsmål kunne ikke prosjektleder redegjøre for hvilken teknologi det her er snakk om, men mente at det er flere teknologier under utvikling. Det kommer heller ikke fram av saksframlegget hva slags teknologi det her er snakk om.
- **FNF ber om at konsekvensutredningen klargjøre for bruk av ny teknologien, og beskrive hvilke egenskaper den nye teknologien har som gjør at den kan brukes som et hovedargument for hvorfor prosjektet nå blir tatt opp av skuffen igjen.**

Områdeplan

- Meldingen om Moifjellet vindkraftverk blir en av de første som skal behandles etter det nye parallelle løpet med konsesjon og områdeplan. FNF kan ikke se at områdeplanen er nevnt i planprogrammet.
- Vi tillater oss å henvise til regjeringens nasjonale forventninger til den kommunale forvaltning (2023).
 - *48. Omdisponering og nedbygging av karbonrike areal, inkludert myr, tidevassump og andre typer våtmark og skog, blir så langt som råd unngått, slik at ein held ved lag evna areala har til lagring og opptak av karbon.*
 - *53. Viktig naturmangfald, jordbruksareal, vassmiljø, friluftslivsområde, overordna grønstruktur, kulturmiljø og landskap blir kartlagde og sikra i planlegginga. Samla verknader av eksisterande og planlagd arealbruk blir lagd vekt på.*
 - *60. Planlegginga bidreg til å sikre naturverdiar og god miljøtilstand i vatn, blant anna ved å unngå å planleggje for byggjetiltak i våtmark når det finst gode alternativ.*

FNF mener at NVE må gi en klar og tydelig beskrivelse for hva en områdeplan for Moifjellet vindkraftanlegg skal inneholde.

Vennlig hilsen

På vegne av styret i
Forum for natur og friluftsliv Rogaland

Anne Katrine Lycke
Vikar, koordinator
FNF Rogaland